

Samorząd
Województwa Opolskiego

REGIONALNY OŚRODEK POLITYKI SPOŁECZNEJ W OPOLU

Obserwatorium Integracji Społecznej
45-315 OPOLE ul. Głogowska 25C
TEL. (77) 44 15 250; 44 16 495 FAX (77) 44 15 259

ROPS w Opolu

INFORMACJA

o ogólnopolskim seminarium

pn. „Ekonomia społeczna w województwie opolskim - w stronę rozwiązań systemowych”

Opole, 17 - 19 października 2012 r.

Wstęp

Celem niniejszego opracowania jest przedstawienie wniosków i założeń zaprezentowanych przez prelegentów w trakcie ogólnopolskiego seminarium *Ekonomia społeczna w woj. opolskim - w stronę rozwiązań systemowych*. Organizatorem seminarium, odbywającego się w dniach 17 - 19 października 2012 r. w Hotelu *Mercure* w Opolu, było Obserwatorium Integracji Społecznej ROPS w Opolu. Celem spotkania było przedstawienie obszaru funkcjonowania ekonomii społecznej w województwie opolskim oraz wyzwań i możliwości stojących przed sektorem ES w perspektywie nowego okresu programowania funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Tematyka seminarium obejmowała także zagadnienia finansowania organizacji trzeciego sektora oraz ekonomizacji NGO.

Spotkanie miało interdyscyplinarny oraz ogólnokrajowy charakter. Uczestniczyły w nim osoby zajmujące się problematyką ekonomii społecznej – teoretycy i praktycy zawodowo zaangażowani w działania podmiotów ES. Reprezentowali oni organizacje pozarządowe, urzędy administracji rządowej oraz samorządowej wszystkich szczebli, uczelnie wyższe, ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie oraz inne instytucje zainteresowane zagadnieniami ekonomii społecznej. Byli też przedstawiciele obserwatoriów integracji społecznej i regionalnych ośrodków polityki społecznej z większości województw kraju. Udział przedstawicieli różnorodnych środowisk i instytucji pozwolił w czasie seminarium na wymianę stanowisk i poglądów o roli i znaczeniu ekonomii społecznej w rozwoju regionalnym i lokalnym. Dyskusje prowadzono na sali wykładowej oraz w kularach, podczas mniej formalnych rozmów.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Trzydniowe spotkanie miało wymiar teoretyczny w postaci konferencji zorganizowanej w Hotelu *Mercure* w Opolu oraz praktyczny – wizyty studyjne w podmiotach ekonomii społecznej w Byczynie oraz Opolu.

Konferencja w Hotelu *Mercure* w Opolu (17 października 2012 r.)

W pierwszym dniu seminarium zaplanowano konferencję w Hotelu *Mercure* w Opolu. Uczestniczyli w niej pracownicy i przedstawiciele obserwatoriów integracji społecznej, regionalnych ośrodków polityki społecznej, urzędów marszałkowskich oraz placówek ochrony zdrowia, ośrodków pomocy społecznej, powiatowych centrów pomocy rodzinie, uczelni wyższych województwa opolskiego, członkowie Zespołu ds. ekonomii społecznej przy ROPS w Opolu. Merytoryczną część konferencji poprzedziły wystąpienia: Romana Kolka, Wicemarszałka Województwa Opolskiego, który w imieniu organizatorów powitał zgromadzonych gości, podkreślając jednocześnie znaczenie sektora ekonomii społecznej w perspektywie zrównoważonego rozwoju całego województwa oraz Adama Różyckiego, Dyrektora Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Opolu, który wskazał na znaczenie koordynacji działań i współpracy trzeciego sektora oraz samorządu w procesie rozwoju sektora ekonomii społecznej, a także opisał dotychczasową współpracę w tym zakresie na terenie województwa opolskiego.

Główna część konferencji obejmowała wystąpienia trzech prelegentów, które moderował Cezary Miżejewski. Jako pierwszy wystąpił **Jan Jakub Wygnański** z wykładem *Ekonomizacja sektora pozarządowego i....przyszłość ekonomii społecznej w Polsce*. Przedstawił w nim ewolucję sposobów finansowania sektora pozarządowego w Polsce oraz jego dotychczasowy stan oraz miejsce ekonomii społecznej jako elementu trzeciego sektora. Omówił także konstytutywne kryteria kwalifikowania podmiotów do obszaru ekonomii społecznej w wymiarach społecznym i ekonomicznym. Prelegent wskazał, że koncepcja ekonomii społecznej w obszarze finansowania organizacji pozarządowych może oznaczać:

- **Dla osób indywidualnych** szanse na porzucenie pozycji klienta, bycia przedmiotem filantropii i transferów socjalnych, pozycji osoby zależnej od pomocy innych – także od pomocy ze strony organizacji pozarządowych; i szanse na stanie się samodzielną jednostką zdolną do zadbania o los swój i swoich najbliższych. Wiąże się to z możliwością, ale i koniecznością uzyskiwania dochodu z pracy. Utrzymywanie dochodów z pracy daje w konsekwencji szanse na odzyskanie godności, która ma swoje źródło w dokonywaniu samodzielnych wyborów dotyczących własnego losu.
- **Dla organizacji** zdobywanie środków na własne działania – odchodzenie od postawy „wyciągniętej ręki” i całkowitego uzależnienia od preferencji publicznych i prywatnych

donatorów. To szansa na uniknięcie pułapki stania się „przedłużeniem” instytucji publicznych albo zakładnikiem filantropijnych wzruszeń na rzecz bycia suwerennym podmiotem, zdolnym do podejmowania działań w sferze publicznej zgodnych z misją i decyzją członków oraz założycieli organizacji.

- **Dla wspólnot** umiejętność samodzielnego formułowania strategii rozwojowych opartych na własnych zasobach, realizujących prawdziwą samorządność i zabiegających o dobrobyt obywateli.

Prelegent wskazał także na najważniejsze powody ekonomizacji trzeciego sektora i tworzenia podmiotów ekonomii społecznej. Są to:

- Generowanie dochodu, o którego przeznaczeniu można decydować samodzielnie;
- Ograniczenie zależności od sponsorów (filantropii i kontraktów publicznych);
- Zwiększenie bezpieczeństwa organizacji poprzez dywersyfikację źródeł przychodów;
- Możliwość skorzystania z licznych programów wsparcia dla rozwoju przedsiębiorczości;
- Szansa na skorzystanie z modeli finansowania zwrotnego (np. kredytów i pożyczek);
- Spożytkowanie posiadanych zasobów organizacji;
- Zwiększenie wiarygodności w oczach (niektórych) sponsorów;
- Szansa na trwałość / stabilność prowadzonych działań;
- Możliwość zasadniczego wzrostu skali działań (przy opanowaniu dobrego i samowystarczalnego modelu przedsięwzięcia);
- Zwiększona dyscyplina w osiąganiu rezultatów (w tym celów społecznych);
- Konieczność podnoszenia kompetencji (konkurencyjności) organizacji;
- Możliwość korzystania z użytecznych biznesowych modeli działań (np. franszyza);
- Wzmocnienie strategicznego podejścia do równoległej realizacji celów społecznych i ekonomicznych;
- Większy nacisk na skuteczność i efektywność działań;
- Mniejsze ryzyko wystąpienia scenariusza samopodtrzymującej się instytucji oderwanej od rzeczywistych potrzeb.

J.J. Wygnański omówił również obecną sytuację ekonomii społecznej w Polsce oraz wyzwania przed nią stojące. Na zakończenie przedstawił aktualną tematykę swoich zainteresowań, tj. portal internetowy *moja polis*, który ma być skutecznym narzędziem tworzenia lokalnej i regionalnej polityki społecznej „wysokiej rozdzielczości” poprzez m. in. zamieszczanie różnorodnych wskaźników i danych społeczno-ekonomicznych.

Drugi prelegent, **Tadeusz Durczok**, przedstawił zagadnienie *Ekonomii społecznej w nowym okresie programowania Unii Europejskiej*. Opisał podstawowe zagadnienia

związane z obecnym stanem ekonomii społecznej w Polsce oraz główne trendy funkcjonujące w przedsiębiorczości społecznej, w tym:

- więcej realnych modeli biznesowych;
- pojawianie się modeli zatrudnieniowych;
- pojawianie się nietypowych inicjatyw;
- coraz częstsza współpraca przedsiębiorstw społecznych z biznesem;
- pojawienie się finansowania zwrotnego;
- więcej zainteresowanych przedsiębiorców;
- wzrost zainteresowania administracji centralnej;
- wzrost zainteresowania jednostek samorządu terytorialnego, powiatowych urzędów pracy, ośrodków pomocy społecznej.

Prelegent zwrócił także uwagę na działania „nietypowe” w obszarze funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej, a także innowacje społeczne mogące wpłynąć na aspekt funkcjonalny przedsiębiorczości społecznej. Nowy okres programowania, zdaniem T. Durczoka, może w większym stopniu niż dotychczas sprzyjać ich wprowadzaniu.

Ostatnim prelegentem był moderator konferencji – **Cezary Miżejewski**. Jego wystąpienie zatytułowane *Założenia Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej (projekt)*, skoncentrowane było na powiązaniach rozwoju sektora ES z wieloaspektowym rozwojem kraju. Opisał on podstawowe założenia *Programu* oraz jego elementy wskaźnikowe, tj.:

- Liczbę przedsiębiorstw społecznych na 100 tys. mieszkańców (wymagana jest definicja operacyjna przedsiębiorstwa społecznego);
- Liczbę osób pracujących w przedsiębiorstwach społecznych;
- Liczbę osób niepełnosprawnych pracujących w przedsiębiorstwach społecznych;
- Udział przychodów z działalności ekonomicznej w przychodach ogółem, ze względu na różne typy przedsiębiorstw społecznych.

Według C. Miżejewskiego, zgodnie z długookresową perspektywą rozwoju ES, **do 2020 r. podmioty ekonomii społecznej mają stać się dostrzegalnym podmiotem życia społeczno-gospodarczego w wymiarach lokalnym i regionalnym.**

Prelegent wskazał, że założenia *Krajowego Programu* są niezwykle ważną próbą uporządkowania chaosu pojęciowego w obszarze sektora gospodarki społecznej poprzez wprowadzenie ogólnopolskich rozwiązań oraz operacjonalizacji wieloznacznych pojęć służących do opisu tego wymiaru rzeczywistości społecznej. Priorytety wskazane w treści *Programu* stanowią swoisty „drogowskaz” rozwoju podmiotów ekonomii społecznej w skali całego kraju oraz w środowiskach lokalnych i regionalnych. Zatem, wg C. Miżejewskiego, istnieje potrzeba stworzenia narzędzia służącego badaniu/diagnozowaniu stanu sektora ekonomii społecznej w Polsce.

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Konferencja zakończyła się wymianą poglądów uczestników spotkania i zaproszonych gości o roli i znaczeniu ekonomii społecznej. Głos w tej dyskusji zabrali: Jacek Ruszczewski, podejmując zagadnienie rozwoju przedsiębiorczości społecznej w celu aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych i zaburzonych psychicznie, Kazimierz Jednoróg, dyrektor Fundacji Dom Rodzinnej Rehabilitacji Dzieci z Porażeniem Mózgowym w Opolu, wskazując na potrzebę ściślejszej współpracy instytucji publicznych i organizacji pozarządowych na rzecz osób niepełnosprawnych, Maria Feliniak, zastępca Burmistrza Strzelec Opolskich, podając przykłady działań samorządu gminnego sprzyjającego aktywizowaniu mieszkańców, w tym pobudzania działań ekonomii społecznej, Dorota Rybarska-Jarosz, dyrektor ROPS w Szczecinie, wskazując na konieczność budowania regionalnych systemów koordynacji działań ES, a także na specyfikę województwa zachodniopomorskiego z dużą liczbą obszarów popegeerowskich, które wymagają intensywnej pracy socjalnej, edukacji na różnych poziomach i jednocześnie są szczególnym wyzwaniem dla sektora ekonomii społecznej. Natomiast Aleksander Podgórnny, dyrektor PCPR w Brzegu, podkreślił udział PES w realizacji usług należących do obszaru pomocy społecznej, np. pielęgnacyjnych, integracyjnych i aktywizujących, a Cezary Miżejewski wskazał na często powtarzany dylemat: do jakiego stopnia należy wspierać organizację trzeciego sektora, by nie osłabić kreatywności i inicjatywy obywatelskiej.

Wizyta studyjna w Byczynie (18 października 2012 r.)

Drugi dzień seminarium miał charakter studyjny. Jego głównym punktem był wyjazd do Byczyny w powiecie kluczborskim. Wybór tego rejonu woj. opolskiego wynikał z funkcjonowania na jego terenie 3 spółdzielni socjalnych, Centrum Integracji Społecznej „CISPOL” w Polanowicach oraz Byczyńskiego Inkubatora Gospodarki Społecznej (BIGS), który ma za zadanie koordynację i wspomaganie rozwoju sektora ekonomii społecznej. Sytuują to na gminę Byczyna w grupie samorządów prowadzących intensywne działania z zakresu reintegracji społeczno-zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Wizyta studyjna rozpoczęła się w Urzędzie Miasta Byczyna. Uczestnicy seminarium zostali powitani przez Burmistrza, Ryszarda Grünera, który przedstawił funkcjonowanie Byczyńskiego Inkubatora Gospodarki Społecznej, a przedstawiciele dwóch spółdzielni socjalnych (Las Vegas i Usługowo-Handlowo-Produkcyjną), powstanie i zakres prowadzonej działalności.

- ❖ **Byczyński Inkubator Gospodarki Społecznej.** Stworzenie tej instytucji miało za zadanie m. in. realizację projektów systemowych, będących wsparciem podmiotów ekonomii społecznej (projekt

„Rozwój mikroprzedsiębiorstw i spółdzielni socjalnych w województwie opolskim”, forma wsparcia - dotacje i „pomostówki”).

Istnienie BIGS pomogło stworzyć wiele stowarzyszeń, które realizując projekty finansowane z EFS przyczyniają się do podnoszenia jakości życia mieszkańców Byczyny. Przykładem jest stworzenie „Stowarzyszenia Popierania Zaradności Życiowej i Rozwoju Przedsiębiorczości oraz Pomocy Wzajemnej w Byczynie”, w ramach którego zrealizowano projekty: „Byczyński Gród - jako miejsce, w którym zatrzymał się czas”, „Byczyna dzieciom dotkniętym klęską powodzi” i „Młody Pitagoras”.

BIGS zainicjował powstanie Spółdzielni Socjalnej GRÓD, który zrealizował m.in. projekty „Doskonalenie zawodowe zatrudnionych w obsłudze ruchu turystycznego Opolszczyzny” oraz „Rzemiosło w średniowieczu – pokaz rzemiosła w Grodzie Rycerskim”. Duża popularność i działalność spółdzielni była zaczątkiem zmiany strategii rozwoju gminy Byczyna z rolniczego na turystyczny. (Pobyt w GRODZIE uczestników seminarium był również istotną częścią harmonogramu wizyty).

Byczyński Inkubator umożliwił zaktywizowanie dużej liczby mieszkańców Byczyny. Inkubator przyczynił się do powstania i aktywizacji 36 stowarzyszeń, co na ok. 10 tys. mieszkańców jest wysokim wskaźnikiem. Jedną z organizacji jest Byczyńskie Stowarzyszenie Oświatowe „Tarcza”, które chce przyczynić się do zwiększenia szans życiowych dzieci i młodzieży. W tym celu pozyskało środki na stypendia m. in. z projektów „Mały Omnibus”, „Szkoła na medal” czy „Turnus kolonijny dla polonii litewskiej i powodzien z woj. opolskiego w Byczynie”.

Istnienie BIGS umożliwiło uzyskanie dofinansowania na łączną kwotę 4,5 mln zł, a w dalszej perspektywie stworzenie Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej – subregion północny, który ma za zadanie dalej wspierać podmioty ekonomii społecznej w zakresie doradztwa, szkoleń i wsparcia finansowego.

- ✧ **Spółdzielnia Socjalna „LAS VEGAS”.** Główną misją spółdzielni jest społeczna i zawodowa reintegracja jej członków. Dąży do zmobilizowania ich do uczestnictwa w życiu społecznym, prawidłowego pełnienia ról społecznych oraz do utworzenia zdolności samodzielnego utrzymania się na otwartym rynku pracy. W jej skład wchodzi osoby szczególnie zagrożone wykluczeniem społecznym, dotknięte różnymi problemami społecznymi w postaci bezrobocia, alkoholizmu oraz stygmatyzacji związanej z opuszczeniem zakładu karnego.

Spółdzielnia dysponuje specjalistycznym sprzętem służącym do zagospodarowywania terenów zielonych, dlatego też jednym z głównych odbiorców jej usług jest Nadleśnictwo Kluczbork. Doświadczenie i sprzęt członków spółdzielni wykorzystywany jest w gospodarce leśnej. Z usług LAS VEGAS może skorzystać każdy zainteresowany posiadający tereny zielone i chcący je pielęgnować. Usługi obejmują czyszczenie, pielęgnację gleby, pozyskiwanie drewna, plantowanie ziemi, sadzenie drzew i krzewów, a także melioracji. Jest to branża, która umożliwia uzyskiwanie przychodów wystarczających na utrzymanie rentowności spółdzielni (inwestycja i konserwacja sprzętu), a także wynagrodzenia jej członków. Oprócz działalności zarobkowej członkowie spółdzielni angażują się w działalność na rzecz Polanowic – miejscowości, z której pochodzą (projekty „Moja wieś, nasza wspólna sprawa” i „Działaj lokalnie”).

Spółdzielnia spełnia wiele funkcji użytecznych dla wspólnoty lokalnej. Oferuje stałą pracę (tylko fizyczną, w tym w warunkach zimowych), co umożliwia nabycie osobom nowych kompetencji zawodowych. Istotnym elementem jest także integracja członków ze społecznością, a wspólne przebywanie i tworzące się sympatie pozwalają części osób wytrwać w abstynencji alkoholowej. Dodatkowo charakter spółdzielni (każdy członek jest w równej mierze właścicielem) daje możliwość współdecydowania o profilu oraz rozwoju spółdzielni.

- ❖ **Spółdzielnia Usługowo-Handlowo-Produkcyjna w Buczynie.** Założona została w 2005 r. i jest jedną z najstarszych spółdzielni w Polsce, a pierwszą w województwie opolskim. Jej powstanie umożliwiło otrzymanie dotacji z Funduszu Pracy oraz poręczenie gminy Buczyna.

Na początku główną działalnością spółdzielni były usługi remontowo-budowlane (ocieplenie budynków, roboty wykończeniowe, brukarstwo). Z czasem działalność rozszerzono o usługi budowlane związane z pracą na wysokościach (budowa kominów, wymawiana rynien, itp.), głównie dla spółdzielni mieszkaniowych i Urzędu Miasta Buczyna.

Od 2008 r. spółdzielnia była już spółdzielnią wielobranżową i świadczyła usługi :

- poligraficzne;
- organizowała wizyty studyjne, konferencje i szkolenia;
- konwenty dla instytucji rynku pracy, podmiotów ES, podmiotów III sektora, osób fizycznych;
- kursy podstawowe i uzupełniające dla lustratorów spółdzielczych.

Oprócz działalności gospodarczej spółdzielnia zaczęła realizować nieodpłatne kursy i szkolenia, współfinansowane ze środków EFS, w tym na zlecenie innych firm i przedsiębiorstw. Obejmowały one m.in. księgowość komputerową, uprawnienia energetyczne, kursy prawa jazdy i obsługi wózków widłowych, szkolenia dla fryzjerek, hydraulików i brukarzy. Spółdzielnia oferuje także doradztwo zawodowe i psychologiczne, warsztaty umiejętności i kompetencji społecznych oraz staże u pracodawców. W latach 2007-2012 spółdzielnia zrealizowała 4 duże projekty, a jej przychody sięgnęły ok. 1 miliona zł.

Kolejnym punktem seminarium była wizyta w Spółdzielni Socjalnej GRÓD. Jest to specyficzna spółdzielnia, ponieważ w przeciwieństwie do innych tego typu placówek nie ma ona charakteru produkcyjnego. Oferuje natomiast usługi z branży turystycznej. Gród zlokalizowany w Biskupicach, blisko Buczyny - właściciela obiektu. Jest to drewniany obiekt stylizowany na średniowieczny gród. Jego zarządcą jest Ośrodek Kultury w Buczynie, użytkownikiem zaś Opolskie Bractwo Rycerskie.

Spółdzielnia dzierżawi znajdujące się w grodzie karczmę i hotel oraz zajmuje się utrzymaniem całego obiektu. Partnerstwo spółdzielni z Opolskim Bractwem Rycerskim daje możliwość organizacji wielu imprez o charakterze rycerskim, spotkań integracyjnych oraz wycieczek dla dzieci. Uczestnicy wizyty mieli okazję wziąć udział w kilku atrakcjach oferowanych podczas różnych imprez.

Sam pobyt w grodzie rozpoczął się krótką prezentacją multimedialną, po której kierownik spółdzielni przedstawił swoje spojrzenia o przedsiębiorczości społecznej. Zabawy

w rodzaju rzutów toporem i włócznią, strzelanie z łuku, pokaz zbroi średniowiecznych pozwoliły poczuć atmosferę panującą podczas pokazów rycerskich i inscenizacji bitew.

Dzięki pomocy władz Gminy Byczyna i wykorzystaniu walorów historycznych gminy (zabytkowe mury okalające miasto Byczyna są ewenementem na skalę europejską) stworzono produkt przyciągający turystów z całej Polski. Pozwoliło to na reintegrację społeczną i zawodową oraz stałe zatrudnienie 9 osób, będących członkami spółdzielni, a dodatkowe zatrudnienie do pomocy 6 osób, odciążało wsparcie ośrodka pomocy społecznej. W ten sposób połączono misję społeczną spółdzielni z gminną strategią rozwoju, przyczyniając się do uatrakcyjnienia lokalnego produktu turystycznego.

Uczestnicy wizyty studyjnej mogli na własne oczy przekonać się, że spółdzielnia jest rentownym, efektywnym ekonomicznie przedsiębiorstwem społecznym, które skutecznie prowadzi reintegrację społeczną i zawodową swoich członków. Przekonali się również że wsparcie ze strony samorządu jest nieocenione przy realizacji tego typu przedsięwzięć.

Prezentacja i wizyta studyjna w Opolu (19 października 2012 r.)

Ostatni dzień seminarium rozpoczął się wystąpieniem dwóch pracowników Obserwatorium Integracji Społecznej ROPS w Opolu, Krystiana Mesjasza i Wojciecha Goleńskiego, z prelekcją podsumowującą badanie regionalne zrealizowane w Obserwatorium Integracji Społecznej ROPS w Opolu *Ekonomia społeczna w województwie opolskim – w stronę rozwiązań systemowych*, tj. takim samym tytułem jak temat seminarium.

Pracownicy OIS przedstawili założenia teoretyczne badania, definiując spójność społeczną jako równomierną społecznie i przestrzennie poprawę warunków życia, co wyraża się we wzroście kapitałów: ludzkiego, społecznego i ekonomicznego. Przekłada się to na wzrost dobrobytu wszystkich członków społeczeństwa oraz minimalizowanie rozbieżności między nimi.

W dalszej kolejności prelegenci zaprezentowali wyniki badań, uwzględniając podział na wyróżnione, trzy typy kapitału (kapitał ludzki obejmował m.in. pracowników i podnoszenie ich kwalifikacji, kapitał społeczny - współpracę podmiotów ekonomii społecznej z poszczególnymi sektorami, a kapitał ekonomiczny – źródła zarobkowania oraz ich charakter). Opisał również główne bariery wewnętrzne i zewnętrzne w rozwoju całego sektora ekonomii społecznej w województwie opolskim.

Po wystąpieniu pracowników OIS wykład wygłosił moderator pierwszego dnia seminarium, Cezary Miżejewski. Jego wystąpienie *Finansowanie ekonomii społecznej w obecnym i przyszłym okresie programowania UE* skupiło się na objaśnieniu sposobów

finansowania ekonomii społecznej z Europejskiego Funduszu Społecznego na poziom krajowy, przede wszystkim poprzez umowy partnerskie i programy operacyjne, ponieważ są one narzędziem do realizacji polityk publicznych i celów unijnych. Zwiększają zatrudnienie i wspierają mobilność osób na rynku pracy oraz ograniczają ubóstwo. Są także sposobem na wzmocnienie potencjału i skuteczności administracji publicznej.

Jak wyjaśnił C. Miżejewski, założenia do krajowego programu operacyjnego będą miały obejmować m. in. koordynację, w tym koordynację działań na poziomie regionalnym, krajowy system monitorowania ES, krajowy system oceny jakości usług OWES (Ośrodków Wspierania Ekonomii Społecznej) i akredytacji, innowacje społeczne w obszarze ES oraz sieci i partnerstwa ponadregionalne.

Regionalne programy operacyjne to narzędzie realizacji KPRES (polityki krajowej w obszarze ES) oraz regionalnych programów rozwoju ekonomii społecznej (finansowanie działań na rzecz realizacji regionalnych planów rozwoju ekonomii społecznej). W celu usprawnienia sektora ekonomii społecznej niezbędne jest podjęcie różnorodnych działań np. dywersyfikacji wsparcia dla *work integration social economy*, silniejsze ukierunkowanie wsparcia dla przedsiębiorstw społecznych (w tym zakończenie prac nad ustawą o przedsiębiorstwie społecznym) oraz rozwijanie wsparcia i otoczenia ekonomii społecznej. Rolą regionalnych ośrodków polityki społecznej będzie koordynacja działań w zakresie ekonomii społecznej na poziomie województw.

Po wystąpieniu C. Miżejewskiego, głos zabrała Aleksandra Walas, kierownik OIS w Opolu, podsumowując całe seminarium. Zwróciła uwagę, że wymiana doświadczeń oraz inspirowanie się projektami, odnoszącymi sukces z zakresu ekonomii społecznej, to ważny warunek rozwoju ES w woj. opolskim i całego kraju. Podziękowała wszystkim gościom za obecność na seminarium, a dyskutantom za celne i trafne uwagi oraz spostrzeżenia podejmowane podczas spotkania.

Ostatnim punktem trzydniowego seminarium była wizyta studyjna w obiektach **Fundacji Dom Rodzinnej Rehabilitacji Dzieci z Porażeniem Mózgowym w Opolu**. Jest to organizacja prowadzona przez p. Teresę i Kazimierza Jednorogów. Stanowi modelowy przykład podmiotu ekonomii społecznej o charakterze integracyjnym. Jej celem jest udzielanie specjalistycznej pomocy w diagnozowaniu, leczeniu i rehabilitacji (lecniczej, społecznej i zawodowej) osób niepełnosprawnych.

Główna siedziba Fundacji mieści się przy ul. K. Szymanowskiego w Opolu. Natomiast w budynkach przy ul. Mielęckiego znajdują się: środowiskowy dom samopomocy dla dzieci i młodzieży, warsztaty terapii zajęciowej oraz zakład aktywności zawodowej. Uczestnicy zapoznali się z szerokim spektrum działań aktywizacyjnych prowadzonych przez Fundację. Pracownicy i terapeuci oprowadzali uczestników seminarium po poszczególnych salach warsztatowych, w których odbywają się zajęcia oraz pracują osoby niepełnosprawne.

W trakcie wizyty działalność Fundacji przedstawiał jej dyrektor, Kazimierz Jednoróg. Wskazywał, że cele organizacji prowadzone są poprzez m. in.:

- wyszukiwanie rodzin mających dzieci z mózgowym porażeniem dziecięcym lub innymi niepełnosprawnościami, proponowanie współpracy oraz pomocy w rehabilitacji dziecka;
- prowadzenie Niepublicznego Zespołu Opieki Zdrowotnej z poradniami: neurologiczną dla dzieci i dorosłych, logopedyczną, stomatologiczną, zdrowia psychicznego i rehabilitacyjną, oraz gabinetami rehabilitacyjnymi (w tym fizjoterapia, fizykoterapia, laseroterapia, krioterapia, terapia polem magnetycznym, terapia światłem, hydroterapia);
- prowadzenie edukacji w przedszkolu dla dzieci niepełnosprawnych od 3 do 10 lat;
- prowadzenie pogotowia terapeutycznego „Bartuś”;
- prowadzenie Środowiskowego Domu Samopomocy dla 30 dzieci i młodzieży niepełnosprawnej;
- prowadzenie Warsztatu Terapii Zajęciowej dla 30 uczestników;
- prowadzenie Zakładu Aktywności Zawodowej dla 50 pracowników niepełnosprawnych w stopniu znacznym i umiarkowanym;
- prowadzenie świetlicy terapeutycznej dla 20 osób niepełnosprawnych,
- organizowanie szkoleń o konsultacji dla rodziców prowadzonych przez specjalistów (psychologa, terapeutów, fizjoterapeutów);
- organizowanie turnusów rehabilitacyjnych dla dzieci, młodzieży i dorosłych osób niepełnosprawnych i ich rodzin;
- organizowanie spotkań rodziców osób niepełnosprawnych w celu wymiany doświadczeń;
- organizowanie zespołów do prowadzenia ćwiczeń rehabilitacyjnych;
- organizowanie spotkań młodzieży niepełnosprawnej;
- gromadzenie i właściwe wykorzystanie środków finansowych i rzeczowych pochodzących z darów osób fizycznych i prawnych;
- współdziałanie z władzami i organami administracji państwowej oraz innymi organizacjami w kraju i zagranicą.¹

Na zakończenie wizyty, uczestnicy seminarium odwiedzili prowadzoną przez Fundację Galerię Twórczości Artystycznej Osób Niepełnosprawnych „Biały Kruk”, która powstała w styczniu 2011 r. w ramach projektu unijnego *Blżej marzeń*. Głównym zadaniem Galerii jest:

- promowanie i sprzedawanie rękodzieła osób niepełnosprawnych;

¹ Roczne sprawozdanie merytoryczne z działalności organizacji pożytku publicznego za rok 2011 http://www.fundacja-dom.opole.pl/cms/attachments/139_Sprawozdanie%20merytoryczne%202011.pdf (28.11.2012 r., godz. 13⁰⁰)

- organizowanie wystaw i spotkań z interesującymi ludźmi;
- organizowanie warsztatów plastycznych;
- integracja osób niepełnosprawnych ze środowiskiem.

Obecnie Fundacja jest w trakcie budowy nowego obiektu NZOZ przeznaczonego do leczenia i rehabilitacji dzieci niepełnosprawnych. Ukończenie obiektu jest obecnie najważniejszym wyzwaniem dla Fundacji.

Seminarium w Opolu pozwoliło na zaprezentowanie i podsumowanie najważniejszych działań prowadzonych w regionie na rzecz ekonomii społecznej i jej otoczenia. Uczestnicy mieli możliwość poznania najważniejszych podmiotów tego sektora w woj. opolskim oraz wyników ostatnich badań prowadzonych w tym zakresie przez Samorząd Województwa Opolskiego. Przedstawiono także stan prac nad *wieloletnim regionalnym planie działania na rzecz rozwoju, promocji i upowszechniania ekonomii społecznej oraz rozwoju instytucji otoczenia ekonomii społecznej w regionie*.

Prelekcje zaproszonych ekspertów spowodowały dyskusję o aktualnym stanie sektora ekonomii społecznej w Polsce oraz perspektywach jego rozwoju, w tym funkcjonowania przedsiębiorczości społecznej w nowym okresie programowania UE w latach 2014-2020.

Opracowano
w Obserwatorium Integracji Społecznej
ROPS w Opolu,
Opole, grudzień 2012 r.